

**G. Nawrońska, D. Czerniakowski, A.
Gołębiewski, L. Kucharski, J.
Strobin, T. Nawroński**

Elbląg. Stare Miasto

Informator Archeologiczny : badania 20, 175-176

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

DZIAŁDOWO
woj. ciechanowskie

PP Pracownie Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska
Oddział w Warszawie

Badania prowadziła mgr Martyna Milewska. Finansowało Ciechanowskie Towarzystwo Naukowe. Szósty sezon badań. Zamek średniowieczny /od początku XIV wieku/.

W bieżącym sezonie wykopaliskowym prace koncentrowały się w dwóch punktach: na podzamczu, na którym kontynuowano rozpoznawanie fosy oraz we wnętrzu baszty południowo-zachodniej.

Kolejne przedłużenie wykopu na podzamczu /jego wielkość w chwili obecnej wynosi 26x5 m, przy średniej głębokości około 4 m/ pozwoliło na pełne określenie zasięgu fosy zamkowej w badanym rejonie. Ma ona szerokość około 17 m, brzeg wewnętrzny oddalony od zamku o 13 m, a zewnętrzny, dochodzący do muru obronnego podzamcza, o 33 m. Była to fosa mokra, której głębokość od poziomu podzamcza wynosiła około 2,5 m, zaś od poziomu wzgórza zamkowego około 7 m. Wstępna analiza znalezisk ruchomych z fosy pozwala przyjąć okres jej funkcjonowania od końca wieku XIV aż po drugą połowę wieku XVII gdy została ostatecznie zasypana.

Badania wnętrza baszty południowo-zachodniej, znajdującej się z prawej strony bramy zamkowej, doprowadziły do ustalenia, iż znajdują się w niej dwa poziomy piwnice: górna przykryta stropem drewnianym, zaś dolna sklepiena. Wysokość częściowo eksplorowanej w roku bieżącym piwnicy górnej wynosiła około 3 m. Na kamiennych ścianach piwnicy znajdują się opory pod niezrealizowane sklepienie, nieco powyżej wykute wtórnie gniazda pod belki stropowe. Piwnica ta miała podłogę z desek drewnianych ułożonych na legarach. Pod podłogą odsłonięto zasypane pachy sklepienne piwnicy dolnej. Znaleziska ruchome pozwalają wstępnie datować czas ułożenia podłogi na pierwszą połowę wieku XVI. Badania obu piwnic będą kontynuowane w roku przyszłym.

Sezon dostarczył około 7 tys. znalezisk ruchomych z warstw zasypiskowych fosy. Są to przede wszystkim ułamki naczyń ceramicznych, kafli, fragmenty fajek, stłuczka szklana i przedmioty żelazne. Z wnętrza baszty wydobyto zaś około 9 tys. znalezisk, w tym głównie fragmenty naczyń glinianych i kości zwierzęce oraz nieliczne przedmioty szklane i metalowe.

Materiały zabytkowe oraz dokumentacja znajdują się w Pracowni Archeologiczno-Konserwatorskiej PP PKL O/Warszawa.

Badania będą kontynuowane.

ELBLĄG
Stare Miasto

PP Pracownie Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologii Miast
Oddział w Gdańsku

Badania prowadzili: mgr mgr Grażyna Nawrońska, Dariusz Czerniakowski, Andrzej Gołębiwski, Leszek Kucharski, Jarosław Strobil pod kierunkiem Tadeusza Nawrońskiego /autor sprawozdania/. Finansował MKZ w Elblągu. Siódmy sezon badań. Miasto średniowieczne i nowożytnie. /1237-1945/.

Badania prowadzone były na obszarze o powierzchni 714 m². Zasadniczy wykop o wymiarach 60 x 10-12 m usytuowany został w północno-wschodniej partii miasta, obejmując swym zasięgiem dwa bloki zabudowy oraz dwie ulice. Brak regularnej zabudowy murowanej w tej części miasta, a także jej niepodpewnienie miały zasadniczy wpływ na stan zachowania nawarstwień oraz poziomów zabudowy drewnianej. Prace archeologiczne doprowadzono do poziomów z pierwszej połowy XIV w. odsłaniając 11 budynków o konstrukcji szkieletowej. Najlepiej zachowany z nich miał ściany o wysokości do 1 m, a tworzyły je warstwy cegieł ułożone na podwalinie, w której tkwiły pionowe słupy konstrukcji domu. W pobliżu muru obronnego, zabudowa nie przylegała bezpośrednio do siebie. Kolejne domy rozdzielone były podwórkami, które z kolei od strony ulicy

zamykał płot drewniany. Część tej zabudowy uległa pożarowi w końcu XIV w., dzięki czemu w gruzowiskach domów zachowało się wiele elementów związanych z ich wyposażeniem. Analiza wymiarów budynków potwierdza przetrwanie rozplanowania tej części miasta opartego na przecie starochetmińskim. Kolejne poziomy bruków na ul. Sukienniczej wykazują, iż była to zabudowa niepodpiwniczona. Wzniesiono ją na nie/dotychczasowych działkach określanych w źródłach pisanych jako "Bude" zajmujące najczęściej 0,5 "Erbe".

Ozyskane podczas badań źródła archeologiczne wyraźnie wyróżniają tę strefę miasta od dotychczas przebadanych. Szczególnie jest to widoczne w materiale ceramicznym charakteryzującym się dużym udziałem dzbanów oraz misiek o cechach wytwarzania właściwym garmcarstwu wczesnośredniowiecznemu. Zwłaszcza przy tym uwagę wyrażny związek zajęć mieszkańców z nazwami ulic, w tym przypadku z tkactwem.

Niezależnie od tych prac wykonano cztery wykopy sondazowe pod kątem rozwiązania niektórych zagadnień architektonicznych oraz wyeksplorowano dalszych 12 studni i latryn w różnych punktach wschodniej dzielnicy miasta. Szczególnym znaleziskiem tegorocznym jest lutnia z końca XV w. najpóźniej początku XVI w. Na uwagę zasługuje zespół wyrobów drewnianych z latryny na posesji Kowalska 12. Cechuje je niebywałą kunszt wykonania, a wymienić można: kielich, pucharek, serie talerzy oraz innych przedmiotów. Dalszemu wzbogaceniu uległy kolekcje naczyń szklanych, wyrobów ze skóry, drewna, rogu i kości. Coraz liczniejsze są importy ceramiczne z XIII - XIV w. pochodzące z różnych warstwatów zachodniej Europy.

Równolegle prowadzono stały nadzór archeologiczny nad odgruzowywaniem piwnic dalszych 10 kamieniczek przy ul. Wigilijnej i Stary Rynek.

Badania będą kontynuowane.

ELK
woj. suwalskie
Zamek pokrzyżacki na wyspie jef.ELK

Uniwersytet Nikolaja Kopernika w Toruniu,
Wydział Sztuk Pięknych
Zakład Konserwatorstwa

Badania prowadził mgr Tomasz Wilda. /autor sprawozdania/.
Finansuje MKI Suwałki. Trzeci sezon badań.

Prace zostały podjęte w związku z zamiarem adaptacji budynku zamku oraz budynku powięziennego /1888 r/ na muzeum oraz Biuro Wystaw Artystycznych, a także rewaloryzacji wyspy. Prace objęły zarówno badania architektoniczne jak i archeologiczne. Dokonano analizy stratygraficznej budynku zamku wyodrębniając V fas.

Faza I, której początek przypada na 1397 r. istnieje do 1455 r., kiedy to zamek został zdobyty i spalony. Była to nadgraniczna strażnica wzniesiona z cegły w układzie wendyjskim z wstawkami kamiennymi w licu, na pianie prostokąta o wym. 16,5 x 12 m, jako obiekt jednoprzestrzenny, przynajmniej czterokondygnacyjny, z wejściem po drewnianych schodach na III kondygnację, kryty dachem czerospadowym ze szczytami schodkowymi.

Faza II - początek 1497 r., odbudowa po zniszczeniach wojny 13-letniej. Po stronie północnej do elewacji dostawiono wieżę, przeniesiono otwór wejściowy z III kondygnacji na II. Komunikacja pionowa odbywała się po drewnianych schodach biegnących przy licu muru zamku do wieży, w której było przejście do wnętrza budynku.

Faza III - po 1520 r. Była prawdopodobnie wynikiem prac remontowych po zdobyciu zamku przez wojska polskie w 1520 r. Dokonano płaszczowania od wewnątrz wieży, przesklepiono pomieszczenie w niej na I kondygnacji, oraz wmurowano portal z kształtek występujących m.in. w Toruniu ok. 1500 r.

Faza IV nosi już charakter nowożytny i jest datowana na początek XVII w. Skrzydło budynku zostało przedłużone o 1/3 długości w kierunku wschodnim, dobudowano symetrycznie wieżę-ryzalit oraz zmieniono wysokości poszczególnych kondygnacji. Wejście do budynku zlokalizowano na II kondygnacji w lewym i prawym ryzalicie. Prowadziły do nich symetryczne drewniane schody ze wspólnym podestem na półpietrze, skąd schody jednobiegowe zbiegały na poziom gruntu. Zapewne w tym też czasie został położony dwubarwny tynk /czarno-biały/ w postaci pasów.